

ACTIEVE FAMILIEROUTE DOOR WAALWIJK

 1,5 UUR
 3,5 KM

MEER MET SPREEKWOORDEN!

Bij Studio Spreekwoord zijn ze dol op spreekwoorden. Op studiospreekwoord.nl vind je dan ook allerlei leuke activiteiten, je kunt er bijvoorbeeld:

- * kleurplaten downloaden,
- * meedoen aan een spreekwoorden-wedstrijd,
- * antwoorden en extra toelichting van opdrachten opzoeken,
- * een lespakket en spreekbeurtinformatie vinden,
- * je mening geven over de route in Waalwijk,
- * andere spreekwoordroutes bekijken.

STUDIO
SPREEKWOORD

DIT BOEKJE IS VAN:

Dit boekje wordt je gratis aangeboden en is mede mogelijk gemaakt door:

Gemeente **Waalwijk**

GO
SPORT & ZONDHEID
SUCRUDE BEWEGING

Waalwijk Taalrijk!

DE LANGSTRAAT

SPREEKWOORDENROUTE

Hi, ik ben
Sjors Sportief / Creatief.
Misschien ken je mij al!
Ik ga gezellig met je mee op
ontdekkingsreis door
Waalwijk.

INHOUDSOPGAVE

3	Welkom!
4 & 5	Plattegrond & stops
6 t/m 17	Stops en opdrachten
18	Antwoorden opdrachten
19	Colofon & op stap in de regio!
20	Meer met spreekwoorden

WAT IS EEN SPREEKWOORD?

Tijdens de route leer je over spreekwoorden. Spreekwoorden zijn een belangrijk onderdeel van de Nederlandse taal. Bij spreekwoorden worden altijd dezelfde woorden in dezelfde volgorde gebruikt. Het zijn uitspraken die een wijsheid bevatten en waarin 'figuurlijke' taal wordt gebruikt. Dat betekent dat we iets anders bedoelen dan dat er (letterlijk) staat.

Als je een spreekwoord voor het eerst hoort, snap je vaak wel de letterlijke betekenis, maar de figuurlijke betekenis is lastiger. Als je bijvoorbeeld het spreekwoord gebruikt 'twee vliegen in één klap slaan', dan sla je niet letterlijk twee vliegen, maar je bedoelt dat je twee dingen in één keer regelt.

Spreekwoorden maken onze taal leuker! Dat ga je vandaag ervaren!

WELKOM!

Wat leuk dat je het centrum van Waalwijk gaat verkennen met de spreekwoordenroute! In dit routeboekje geeft Sjors je leuke tips, handige aanwijzingen en leerzame opdrachten. Door de route te lopen, ontdek je verhalen over Waalwijk die je waarschijnlijk nog niet kende én leer je allerlei Nederlandse spreekwoorden.

OUDE KOEIEN UIT DE SLOOT HALEN

Je start de spreekwoordenroute op het Raadhuisplein. Zie je de standbeelden van de os en de koe op het Huis van Waalwijk? Ze staan symbool voor de geschiedenis van Waalwijk. Daar gaan we vandaag meer over leren.

Het spreekwoord 'Oude koeien uit de sloot halen' betekent dat je vertelt over iets wat vroeger is gebeurd, maar wat bijna iedereen vergeten is. Meestal gebruik je dit spreekwoord als je over iets vervelends vertelt. Dan zeg je: 'Je moet niet steeds oude koeien uit de sloot halen'. Je bedoelt dan eigenlijk: 'Stop nou eens met over vroeger te praten.'

Vandaag ga je juist wél oude koeien uit de sloot halen. We vertellen je namelijk over wat er vroeger in Waalwijk gebeurde. En we beloven je dat dat helemaal niet saai is!

**STARTPUNT VAN DE ROUTE:
KROPHOLLER RAADHUIS**

WIST JE DAT?

... in het voormalig raadhuis van Waalwijk, dit wordt nu het Huis van Waalwijk genoemd, vroeger een politiebureau en een gevangenis zaten?

Meneer Kropholler maakte het beroemde gebouw. Het is van buiten én van binnen heel erg de moeite waard om te bekijken. Als het open is, ga dan gerust naar binnen! Aan het einde van de spreekwoordenroute komen we aan de achterkant van het Kropholler Raadhuis en vertellen we je er nog meer over.

Tip:
Wil je meer weten over het Huis van Waalwijk? Scan de QR-code!

PLATTEGROND

Scan de QR-code voor de digitale plattegrond.

Bij de stops horen opdrachten. De antwoorden vind je achterin dit boekje.

DE ROUTE

- ... is rolstoel- en kinderwagenvriendelijk.
- ... is 3,5 kilometer en duurt ongeveer 1,5 uur wanneer je doorloopt en de opdrachten maakt.
- ... heeft 2 plekken onderweg waar je even wat extra moet opletten:
- ... de gele sterren geven leuke korte tips voor onderweg.
- ... de groene sterren vertellen je leuke tips voor als je extra tijd hebt.

DE STOPS

★ KORTE TIPS VOOR ONDERWEG

		pagina	EXTRA TIPS! ★ VOOR ALS JE MEER TIJD HEBT
1	Schoenenkwartier Raadhuisplein 1 De stoute schoenen aantrekken	6	★ Bezoek het Schoenenkwartier en leer alles over schoenen en leer.
2	Markt Markt Van alle markten thuis zijn	7	
3	Sint Jan de Doper Sint Jansplein De kogel is door de kerk ★ Bekijk het oudste Waalwijkse monumentale pand.	7	★ In de Sint Jan de Doper kerk kun je verschillende (audio)tours doen.
4	Teekenschool Stationsstraat 22 Iets met zwart krijt tekenen	8	
5	Oud badhuis Bernhardstraat 10 Het voelt als een warm bad	9	
6	Theater De Leest Vredesplein Schoenmaker blijft bij je leest	9	★ In het theater vind je foto's van beroemdheden en hun schoenen.
7	Kunstencentrum Waalwijk Irenestraat 3 Oefening baart kunst ★ Bewonder twee oude fabrieken met mooie gevels.	10	★ Loop het centrum binnen voor info over kunsten en exposities.
8	Halve Zolenpark Ter hoogte van Burgemeester van der Klokkenlaan Het is een gepasseerd station ★ Bekijk het gebouw 'De Schoener'.	11	
9	Wandelpark Ingang aan Burgemeester Moonenlaan Hoge bomen vangen veel wind ★ Bezoek de speelplek in het Wandelpark.	12	
10	Beukenlaantje Wandelpark Met een boogje om iemand heen lopen	13	
11	Hugo de Grootstraat Hugo de Grootstraat Groot zijn met iemand ★ Ga op zoek naar het 'tweelandenpunt'.	14	★ Bezoek Kerk aan de Haven. ★ Als je de Hugo de Groot route doet, leer je nog meer over hem.
12	Oud pakhuis Gedempte haven 1 Dat is een veilige haven	15	★ Neem eens een kijkje bij de horeca in de oude panden.
13	Winterdijk Winterdijk Het zet geen zoden aan de dijk	16	★ Winterdijk30b is een leuke plek voor vertier.
14	Achterkant Kropholler Raadhuis Stadstuin Goede raad is goud waard	16	★ Bezoek het raadhuis of loop de Wet Blue Route in het donker.
15	Hooisteeg & muziekkiosk Hooisteeg Te veel hooi op je vork nemen	17	

DE STOUTE SCHOENEN AANTREKKEN

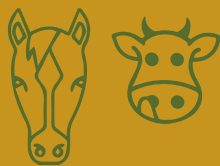
Waalwijk is een echte schoenenstad! Vroeger waren hier honderden fabrieken waar schoenen werden gemaakt en met leer werd gewerkt. Er is zelfs een museum over in Waalwijk. In de zomer van 2022 heeft dit museum, Schoenenkwartier, een plekje in het centrum gekregen. Het is een kenniscentrum, maaklab en museum in één. Superleuk om eens een kijkje te nemen!

**SCHOENENKWARTIER
RAADHUISPLEIN 1**

OPDRACHT 1

Waalwijk had een aantal dingen in overvloed die het voor de boeren heel aantrekkelijk maakte om in de schoen- en leerindustrie te werken. Kun jij de juiste omcirkelen?

PAARDEN OF KOEIEN

GRAAN OF EIKENBOMEN

WATER OF OLIE

Wist je dat er veel spreekwoorden zijn over schoenen? Bijvoorbeeld 'met lood in je schoenen lopen'. Dat betekent dat je ergens helemaal geen zin in hebt. De volgende opdracht gaat over een ander spreekwoord met schoenen.

OPDRACHT 2

Wat zou 'de stoute schoenen aantrekken' betekenen denk je? Schrijf je antwoord op het bord van Sjors.

- A. Mijn schoenen zitten niet fijn.
- B. Die schoenen vind ik heel lelijk.
- C. Iets doen waar je veel lef voor nodig hebt.

Wil je meer weten over waarom de ingrediënten van de opdracht zo belangrijk zijn voor het maken van leer en schoenen? Scan de QR-code!

ROUTE

Wanneer je met je rug naar het Raadhuisplein staat, lopen we rechtdoor naar de Markt. Dit is stop 2.

VAN ALLE MARKTEN THUIS ZIJN

Het spreekwoord 'van alle markten thuis zijn', betekent dat je van veel dingen verstand hebt en veel kunt.

Wist je dat hier vroeger auto's mochten parkeren? We kunnen ons nu niet meer voorstellen dat hier auto's mochten komen! In het voorjaar van 2022 is het Raadhuisplein en ook dit stuk van het centrum van Waalwijk helemaal vernieuwd. Kijk eens naar de lantaarnpalen. Ze zijn erg bijzonder: ze hebben namelijk een print van leer. Dit verwijst naar de geschiedenis van Waalwijk en leer. Als 'je je licht over iets laat schijnen', zoals deze lantaarnpalen letterlijk doen, betekent dat, dat je je mening over iets geeft om iets duidelijk te maken. Dit doen wij vandaag aan jou!

MARKT

OPDRACHT 3

Waar weet jij heel veel van? **Schrijf of teken** iets wat jij weet en waarvan je denkt dat iemand in jouw gezelschap dat niet weet. Deel dit daarna met hem of haar.

ROUTE

Na de eerste twee horecazenaken aan je linkerhand gaan we het smalle steegje, Sint Jansplein, in richting de kerk.

DE KOGEL IS DOOR DE KERK

Deze katholieke kerk is nog niet zo oud: hij was pas in 1925 klaar. Hij is erg bijzonder met al zijn koepels. De kerk valt onder een project genaamd 'Het Grootste Museum van Nederland'.

**SINT JAN DE DOPER
SINT JANSPLEIN**

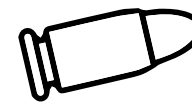
Tip: de kerk is vaak open. Doe je de audiotour, trek dan een half uur extra tijd uit.

OPDRACHT 4

Wat denk je dat het spreekwoord 'de kogel is door de kerk' betekent? Schrijf het goede antwoord in de kogel.

- A. Iets mislukt waarvan je dacht dat het zou lukken.
- B. De beslissing is eindelijk genomen.
- C. Er is precies gebeurd wat je wilde.

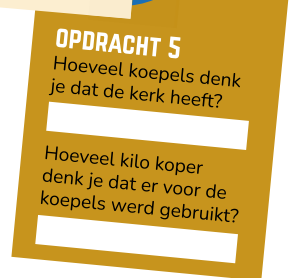
ROUTE

Je loopt rechts langs de kerk en slaat rechtsaf de Kloosterwerf in. In dit straatje kom je langs een restaurant dat vernoemd is naar de kerk. Wist je dat deze rietgedekte stadsboerderij het oudste gebouw van Waalwijk is? Het is al bijna 600 jaar oud (uit 1440)! Wanneer je terug in de winkelstraat bent, sta je direct voor de volgende stop.

OPDRACHT 5

Hoeveel koepels denk je dat de kerk heeft?

Hoeveel kilo koper denk je dat er voor de koepels werd gebruikt?

4

TEEKENSCHOOL
STATIONSSTRAAT 22

OPDRACHT 6
Kijk goed naar het gebouw: zie jij de twee icoontjes op de gevel die verwijzen naar de school die hier vroeger zat? Kun je ze natekenen?

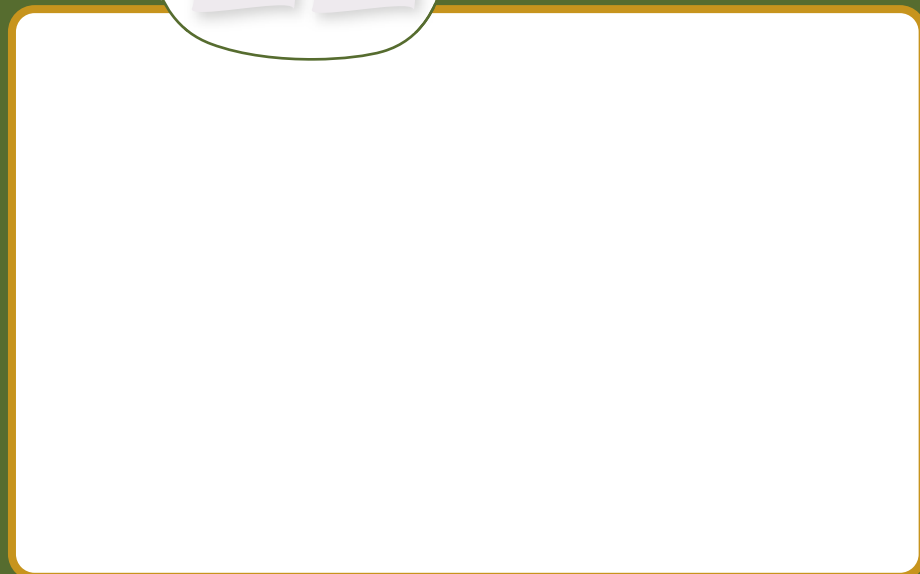

IETS MET ZWART KRIJT TEKENEN

In dit pand waar nu een modezaak in zit, zat vroeger een tekenschool. Na 1850 nam de behoefte aan machines toe zodat men sneller en meer schoenen kon maken dan met de hand. Om de vraag naar nieuwe schoenen aan te kunnen, was het ook nodig dat er ander onderwijs werd gegeven. In dit gebouw kwam een belangrijke school: 'de Teekenschool'. Hier leerden de leerlingen goed schilderen en tekenen om schoenen te ontwerpen en leder te gebruiken.

'Iets met zwart krijt tekenen' betekent dat je iemand een voorstel doet dat niet heel gunstig is.

OPDRACHT 7
Ontwerp jouw mooiste schoen! Dit mag je natuurlijk ook op je gemak thuis doen.

ROUTE
Je gaat links en loopt door de Stationsstraat. Volg het bruine infobord en ga links de Bernhardstraat in richting Theater De Leest. Op de hoek van de eerste straat links is de volgende stop.

HET VOELT ALS EEN WARM BAD

Kun jij je voorstellen dat je in je eigen huis of appartement geen douche of bad zou hebben? Nee toch? Vroeger hadden de mensen thuis geen badkamer en kon men naar een badhuis gaan om tegen betaling in bad te gaan of te douchen. Dit restaurant was vroeger zo'n badhuis.

Wanneer je zegt 'het voelt als een warm bad' dan voel je je ergens heel prettig bij. Zoals een lekker warm bad heel fijn kan zijn!

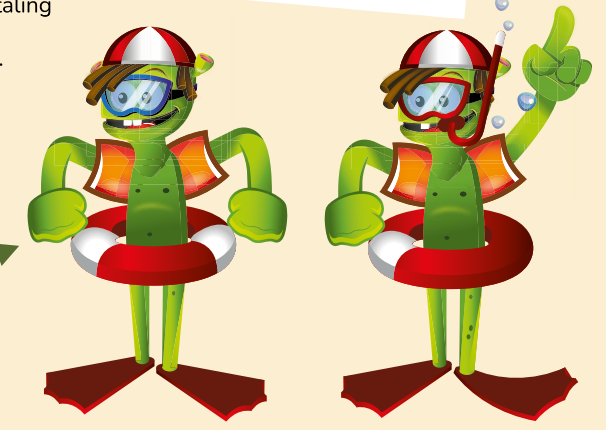
OPDRACHT 8
Zoek de 9 verschillen!

ROUTE
Je loopt de Bernhardstraat uit en gaat rechts richting Theater De Leest.

oud badhuis
BERNHARDSTRAAT 10

5

SCHOENMAKER BLIJF BIJ JE LEEST

Het spreekwoord 'schoenmaker blijf bij je leest' kun je gebruiken als je vindt dat iemand zich niet moet bemoeien met iets waar hij of zij te weinig vanaf weet. Wil je weten hoe het spreekwoord is ontstaan, scan dan de QR-code.

THEATER DE LEEST
VREDESPLEIN

6

OPDRACHT 9
Kun jij de rebus oplossen?

g + 1	-g + e		A +
b = v	as = e	k = n	k = bt
		+ e	

Tip:
in het theater hangen bij de trap foto's van beroemde artiesten met hun favoriete schoen. Is het theater open; neem dan eens een kijkje!

ROUTE
Bij de stoplichten naast het theater ga je rechtsaf de Irenestraat in. In deze straat is de volgende stop.

OEFENING BAART KUNST

Kunstencentrum Waalwijk is het centrum voor de kunsten in de gemeente Waalwijk. Er wordt lesgegeven in dans, muziek, musical/theater en beeldende kunst.

Het spreekwoord 'oefening baart kunst' betekent dat je door veel te oefenen ergens steeds beter in wordt. Een kunst kan dus van alles zijn: dansen, tekenen, gitaar spelen, maar ook voetballen of de radslag maken.

OPDRACHT 10

Wat is jouw beste kunst? Waar ben jij al heel goed in of wil je nog beter in worden? Teken of schrijf het in het rondje.

Tip: Is het Kunstencentrum Waalwijk open? Loop gerust naar binnen: er zijn vaak leuke exposities en je kunt ook informatie vinden over alle kunsten die je hier kunt leren.

En wil je eens een gratis proefles volgen? Kijk dan op sjors.gowaalwijk.nl!

ROUTE

Je loopt de Irenestraat uit en gaat bij het kruispunt naar links. Je steekt hiervoor twee keer over zodat je aan de rechterkant van de Stationsstraat loopt. Als je deze straat uitloopt, steek je bij de stoplichten de Burgemeester van der Klokkenlaan over naar het Halve Zolenpad. Je gaat daarna rechts het fiets- en wandelpad op.

⚠ Let op: dit pad kan soms druk zijn met fietsers, maar je mag er ook wandelen. Let wel goed op en geef elkaar de ruimte: loop aan de linkerkant, in de berm.

INTERESSANT!

Wanneer je door de Stationsstraat loopt, zie je links een paar mooie oude gebouwen. Op nummer 115 zat vroeger *Stoomschoenenfabriek A.H. van Schijndel*. Daarnaast zie je de woning waar de directeur van de fabriek woonde en daarnaast zie je de gevel van *Chroomlederfabriek Van Dooren De Greeff*. In 1910 was dit één van de modernste schoenfabrieken van Nederland. Het was met 150 werknemers het grootste bedrijf van Waalwijk. In 1965 sloot de fabriek en nu is het een appartementengebouw.

OPDRACHT 11

Kijk eens goed naar de letters op de oude fabrieken. Hoe zou je jouw fabriek noemen als jij directeur zou zijn? Schrijf die naam in sierlijke letters hieronder.

HET IS EEN GEPASSEERD STATION

Je loopt over het Halve Zolenpad totdat je een standbeeld van de moeder met een kind ziet (rechts). Dit beeld is gemaakt ter ere van de schoenmakers uit Waalwijk die een belangrijke rol speelden in de ontwikkeling van de regio. Als je goed kijkt, zie je dat de sokkel waar het beeld op staat, lijkt op een stukje perron.

Je zou het misschien niet zeggen, maar precies op de plek van het standbeeld, stond ooit het station van Waalwijk. Het Halve Zolenpad was een spoor voor de trein van Lage Zwaluwe naar 's-Hertogenbosch. Officieel heette het de Langstraatspoorlijn, maar het werd al snel de *Halve Zolenlijn* genoemd. Er zijn nog steeds elementen te zien die verwijzen naar de spoorlijn van vroeger, zoals een oude stationsklok. Zie jij hem hangen?

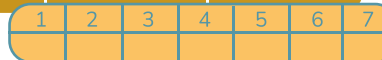
Als iemand zegt 'dat is een gepasseerd station' dan bedoelt diegene dat je er maar beter niet meer over kan praten, omdat er niets meer aan te veranderen valt. Je zegt eigenlijk: 'De trein is al voorbij een bepaald station. Als je uit had moeten stappen, ben je nu te laat.'

OPDRACHT 12

Wat is waar en wat niet? Als je de letters van de goede antwoorden achter elkaar zet, krijg je een woord.

DE HALVE ZOLENLIJN	WAAR	NIET WAAR
1. ... was vroeger bijna 75 kilometer lang.	K	S
2. ... verwijst met zijn naam naar de schoenenindustrie.	T	L
3. ... had maar 1 spoorlijn, vandaar dat ze het 'halve' spoorlijn hebben genoemd.	A	E
4. ... had weinig stops onderweg waardoor de trein heel snel kon rijden.	K	T
5. ... werd in 1950 geopend.	O	I
6. ... wordt tussen Lage Zwaluwe en Oosterhout nog steeds gebruikt als goederenspoorlijn.	O	A
7. ... wordt ook voor een deel belopen tijdens de jaarlijkse wandeltocht 'de 80 van De Langstraat'.	N	M

ROUTE

Je loopt een klein stukje terug richting de oversteekplaats ter hoogte van de 'Nonnekus brug'. Je steekt de straat over en gaat de Meester van Coothstraat in. Bij de kruising gaan we links de Burgemeester Moonenlaan in. Aan je rechterkant zie je de volgende stop: het Wandelpark.

INTERESSANT!

Aan de rechterkant van de Meester van Coothstraat zie je een groot gebouw waarop je 'De Schoener' kunt lezen. Dit was vroeger een vakschool voor de leder- en schoenindustrie.

HOGЕ BOMEN VANGEN VEEL WIND

Het spreekwoord 'Hoge bomen vangen veel wind' betekent dat als je een belangrijke functie hebt waarin je veel beslissingen moet nemen (zoals een burgemeester) dat je dan ook veel kritiek kan verwachten.

In dit prachtige park dat sinds 1950 bestaat, staan veel oude bomen. Sommige bomen waren zo hoog dat er takken af zijn gewaaid. Deze bomen zijn niet weggehaald, maar worden ondersteund of de takken rusten op de grond. Zie jij dat ook?

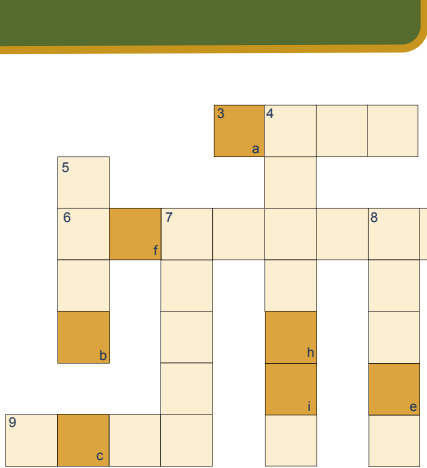
Burgemeester Lambooy liet dit wandelpark aanleggen voor de bewoners van Waalwijk, omdat hij vond dat er te weinig bomen en bloemen waren in de stad.

ROUTE

Loop door het park richting het Beukenlaantje. Je kunt hiervoor het kaartje op de volgende pagina gebruiken.

OPDRACHT 13
Zoek een fijn plekje in het park en los de kruiswoordpuzzel op.

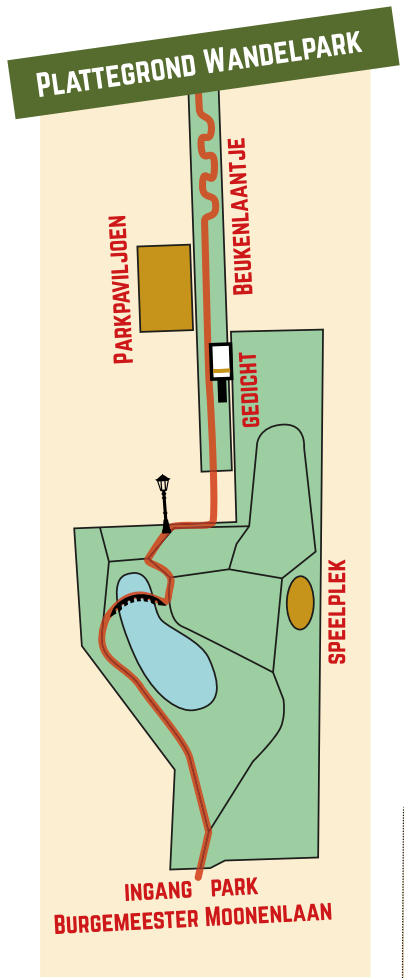

- VERTICAAL**
- Beter 1 _____ in de hand, dan 10 in de lucht.
 - De kat uit de boom _____.
 - Als een blad aan een boom _____.
 - _____ bomen vangen veel wind.
 - Door de _____ het bos niet meer zien.
 - De bomen groeien niet tot in de _____.

- HORIZONTAAL**
- Je kunt de _____ in.
 - Een _____ blad.
 - Iemand om de _____ leiden.

HET ANTWOORD

a b c d e f g h i j

MET EEN BOOGJE OM IEMAND HEEN LOPEN

10

Het prachtige Beukenlaantje maakt onderdeel uit van het Wandelpark. 'Met een boogje om iemand heen lopen', betekent dat je veel moeite doet om te voorkomen dat je iemand tegenkomt die je eigenlijk niet wilt zien.

In het Beukenlaantje vind je aan de linkerkant het Parkpaviljoen. Wist je dat dit Ontmoetingscentrum een paar jaar na de aanleg is toegevoegd aan het Wandelpark? Vrijwilligers organiseren er allerlei activiteiten die mensen met elkaar in contact brengen. Het doel van het Parkpaviljoen is dus juist niet dat je met boogjes om iemand heen loopt, maar met elkaar leuke dingen doet en in gesprek gaat.

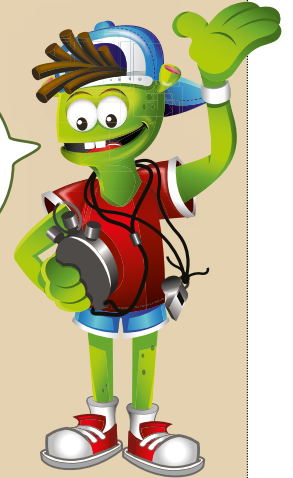
OPDRACHT 14
Hoe lang doe jij erover om boogjes om 5 beukenhagen te lopen?

Tip: laat een volwassene een timer zetten, bijvoorbeeld op een telefoon!

_____ SECONDEN

LEUK!
Heb je de gedichten op de borden langs de route al gezien? Ook in het Beukenlaantje staat er één en als je goed oplet, ga je er nog meer tegenkomen. De gedichten worden op een houten dienblad aan je gepresenteerd en zijn onderdeel van een poëzieroute die je kunt wandelen.

ROUTE
Wanneer je het Beukenlaantje doorloopt, ga je aan het einde links de Grotestraat in. Je ziet nu al bijna de Kerk aan de Haven liggen. Het straatje vóór de kerk is de volgende stop: Hugo de Grootstraat.

GROOT ZIJN MET IEMAND

Als je zegt dat je 'groot bent met iemand' dan bedoel je dat je heel goed bevriend met diegene bent of diegene heel leuk vindt.

Tip: Heb je even de tijd open? Neem dan eens een kijkje binnen!

INTERESSANT!

In 1943 werd deze straat naar Hugo de Groot vernoemd. Heb je op school al geleerd over hem? Hugo de Groot was een slimme man die ongeveer 400 jaar geleden leefde. Hij legde de basis voor het internationale rechtssysteem dat we nu nog steeds gebruiken. Hugo geloofde dat iedereen mag denken wat hij wil en recht heeft op gelijke behandeling. Prins Maurits was het niet met hem eens en zette Hugo gevangen in een kasteel: Slot Loevestein. Wist je dat Hugo zich in een boekenkist verstopte en zo kon ontsnappen uit het kasteel? Daarna verkleedde hij zich als metselaar en vluchtte.

Het verhaal gaat dat Hugo onder andere in Waalwijk belandde. Hij kwam met de veerboot vanuit Drongelen en bleef waarschijnlijk maar een paar uur. Hij koos Waalwijk om een paar redenen: in die tijd waren de gebieden Holland en Brabant met elkaar in conflict. Hugo moest zo snel mogelijk naar Brabants grondgebied. Waalwijk lag net over de grens én er woonden geloofsgenoten die hem graag wilden helpen. Zij gaven hem een paard en wagen om verder te vluchten naar België.

ROUTE

Je loopt de Hugo de Grootstraat uit. Op de kruising is de volgende stop aan de linkerkant.

11

HUGO DE GROOTSTRAAT
HUGO DE GROOTSTRAAT

OPDRACHT 15

Ken je nog een spreekwoord dat je kunt gebruiken als je iemand heel leuk vindt? Schrijf het in het vlak hieronder. Hint: kijk eens naar Sjors!

OPDRACHT 16

Met wie ben jij groot? Schrijf de namen van jouw vrienden of familieleden die je graag ziet, in het grote hart.

TIPS

- * Loop een rondje om de kerk en zoek een bijzondere paal. Hij geeft de vroegere grens aan tussen Graafschap Holland en Hertogdom Brabant. Hier was dus een tweelandenpunt!
- * Wil je meer weten over Hugo de Groot? Door de QR-code te scannen lees je meer over de speciale Hugo de Groot fiets- en wandelroute. Leuk om een keer te doen!

DAT IS EEN VEILIGE HAVEN

Het spreekwoord 'dat is een veilige haven' betekent dat je op een veilige plek bent, waar geen gevaar is.

Op de plek waar je nu staat, zag het er vroeger heel anders uit. Het was namelijk de haven van Waalwijk! Het heet nu niet voor niets de 'gedempte' haven. Een deel van de oude haven bestaat nog wel: aan de overkant van de snelweg. Als je goed kijkt, zie je nog wel dat een aantal gebouwen herinneren aan de oude haven. Bijvoorbeeld het monumentale gebouw op de hoek. Dit was vroeger een pakhuis waar goederen vanaf de boten werden opgeslagen.

12

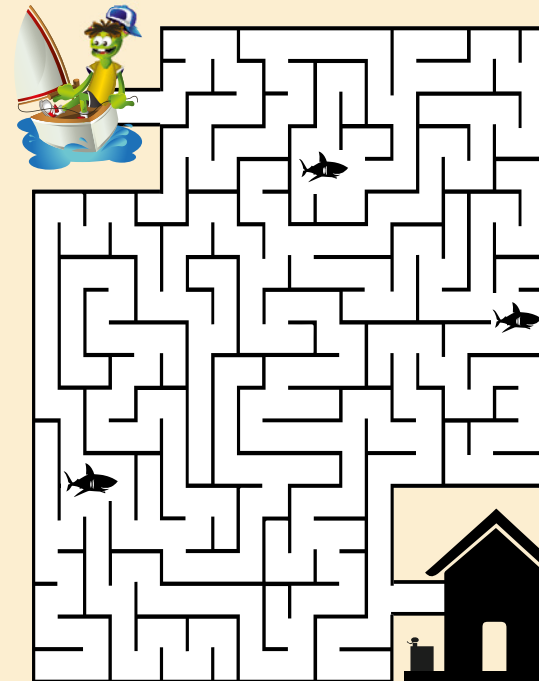
OUD PAKHUIS
GEDEMPTE HAVEN 1

OPDRACHT 17

Kijk eens goed naar het gebouw: kun jij iets vinden wat typisch is voor een pakhuis? Omcirkel het op de foto van het pakhuis.

OPDRACHT 18

Neem de juiste route, ontwijk de haaien en zorg dat Sjors veilig in de haven komt!

WIST JE DAT?

- * ... dat de horeca die je hier vindt, is gevestigd in oude gebouwen? De bierbrouwerij was vroeger een pakhuis en het restaurant was vroeger een café waar de werklui van de haven samenkwamen.
- * ... de rand van de parkeerplaats vroeger de rand van de havenkade was? Als je daar op stond en je viel, dan lag je dus in het water!

ROUTE

Loop rechtsaf in de richting van de bierbrouwerij en het restaurant. Je ziet links een fietspad, daar ga je een klein stukje (50m) over lopen.

⚠ Let op: Na het hofje, steek je een drukke weg over. Kijk dus goed uit! Loop vervolgens links langs het tankstation en ga rechts de Winterdijk op.

13

HET ZET (GEEN) ZODEN AAN DE DIJK

Als iets geen zoden aan de dijk zet, dan wordt bedoeld dat het weinig nut heeft. Het spreekwoord is ontstaan doordat men zoden (grote stukken gras) tegen een dijk zette om te proberen een doorbraak van de dijk te voorkomen. Je kunt ook zeggen: 'dat zet zoden aan de dijk', dan bedoel je dat het juist wél zin heeft wat je doet.

WINTERDIJK
WINTERDIJK

OPDRACHT 19: Wat is NIET waar?

- Het gebouw op 30b was vroeger een telefooncentrale. Vanuit hier gingen heel veel draden naar huizen zodat mensen thuis konden bellen. Nu zitten er bedrijffjes, is er een terras, een atelier en zelfs een theaterpodium.
- De rijke fabrieksdirecteuren die aan de Grotestraat woonden, lieten in de steegjes naar de Winterdijk toe, huisjes bouwen voor de fabrieksarbeiders.
- De Winterdijk beschermde vroeger tegen overstromingen van de Maas.
- Er is ook een Lentedijk in Waalwijk.

ROUTE

Loop door totdat je het Huis van Waalwijk aan je linkerhand ziet (het rode, moderne gebouw). Ga hier tegenover rechts de stadstuin in.

14

ACHTERKANT KROPHOLLER
RAADHUIS & STADSTUIN

GOEDE RAAD IS GOUD WAARD

Je staat nu aan de achterkant van het voormalig raadhuis. Een raadhuis is een oud woord voor gemeentehuis: een plek waar de burgemeester, de wethouders en ambtenaren vergaderen. 'Goede raad is goud waard' betekent dat je met goede aanwijzingen heel veel kan doen. Denk maar aan je leerkracht die jou tips geeft zodat je de vraag zelf kunt oplossen.

INTERESSANT!

Kijk eens om je heen in de stadstuin. De toren was vroeger de 'slangentoren' van de brandweer: de linnen slangen werden van boven naar beneden te drogen gehangen nadat ze waren gebruikt. En zie je het kleine huisje? De bode van de gemeente woonde daar. Je vindt in de stadstuin ook een oorlogsmonument én tralies van de oude gevangenis. De stadstuin is écht een historische plek!

LEUK!

...als je hier 's avonds loopt, zie je iets bijzonders: veel gebouwen worden dan blauw verlicht! Het verwijst naar de kleur die een dierenhuid krijgt nadat het een tijd in een chroombad heeft gelegen. Zo kan het gebruikt worden om schoenen te maken. Dit noemt men leerlooien.

Tip: Scan de QR-code voor een animatiefilmpje over leerlooien.

OPDRACHT 20

Ken jij een spreekwoord waar blauw in voorkomt? Je mag er ook één zelf verzinnen!

ROUTE

Loop door de stadstuin naar de Hooisteeg.

TE VEEL HOOI OP JE VORK NEMEN

De huisjes in dit oude straatje zijn echte arbeiderswoningen: er woonden vroeger gezinnen waarvan de vader als leerbewerker of schoenmaker in één van de fabrieken werkte. Soms woonden de gezinnen wel met 10 kinderen in een huisje! Voor ongeveer 100 mensen waren er maar 2 wc's en deze waren ook nog eens buiten. Kun je het je voorstellen?

Het straatje heeft al verschillende namen gehad. Vroeger heette het Kerkstraatje, omdat je richting de kerk liep. Maar de gemeente wilde een andere straat graag Kerkpad gaan noemen en dus moest dit straatje een andere naam krijgen. Het werd 'de Hooisteeg': zo noemden men het vaak al omdat de boeren via dit straatje naar hun weilanden liepen. Nu noemt men het straatje ook wel 'het Kunstenaarsstraatje'. Kijk eens goed om je heen en je kunt vast wel raden waarom.

Het spreekwoord 'te veel hooi op je vork nemen' is niet zo'n positief spreekwoord. Als je te veel hooi op je vork hebt genomen, bedoel je eigenlijk dat je tegen te veel dingen 'ja' hebt gezegd en dat je daardoor in de problemen komt.

INTERESSANT!

In de Hooisteeg vind je een 100 jaar oude muziekkiosk. Hij heeft 84 jaar buiten het centrum van Waalwijk gestaan, maar kreeg in 2021 dit mooie plekje. Regelmatig vinden er nu live optredens plaats: "Dat klinkt als muziek in de oren". Oftewel: dat is heel aangenaam!

OPDRACHT 21

Er zijn meer spreekwoorden waarin muziek voorkomt. Je hebt vast wel eens dingen die je niet leuk vindt om te doen. Als je ouders bijvoorbeeld zeggen "Ruim je kamer nou eens op" of "Hang je jas aan de kapstok" welk spreekwoord gebruiken ze daar dan achteraan? Maak het onderstaande spreekwoord af.

HET IS ALTIJD HETZELFDE _____

OPDRACHT 22

In de Hooisteeg kun je een bankje vinden met een 'Wolluks' (= Waalwijks) spreekwoord in leer erop: 'Trek de stoute schoene aan en gò zitte'. Wat denk jij dat het betekent? En... kun je het bankje vinden?

DIT IS HET EINDE!

Dit is het einde van de route. We hopen dat je de spreekwoordenroute 'het einde' vond! Oftewel; dat je het heel leuk vond. Wil je je ingevulde antwoorden controleren? Je vindt ze op de volgende pagina.

15

HOOISTEEG & MUZIEKKIOSK
HOOISTEEG

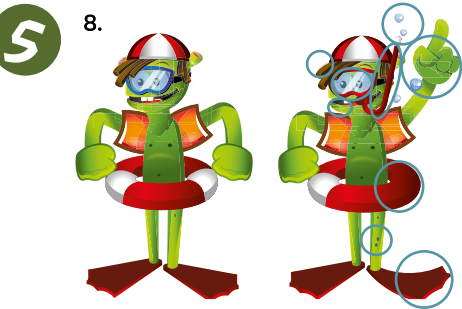
DE ANTWOORDEN

Vind je sommige vragen nog wat moeilijk of twijfel je? Geen punt: hier vind je alle antwoorden!

- 1** 1. Koeien, eikenbomen & water
2. C

- 3** 4. B
5. 19 koepels, 20.000 kilo koper

- 4** 6. De twee icoontjes: een geodriehoek en een schilderspalet vind je onder de tekst 'Teekenschool' op het gebouw.

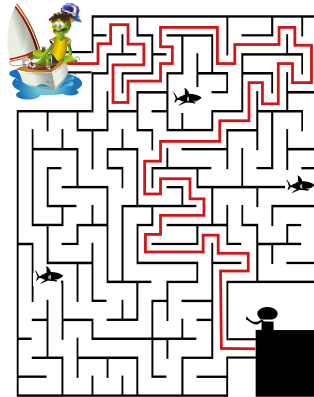
- 6** 9. Oplossing rebus: Geen oude schoenen weggooien voor je nieuwe hebt.
Het spreekwoord betekent: je moet geen afstand ergens van doen voordat je in plaats daarvan iets anders hebt.

- 8** 12. Het antwoord is: STATION
De zinnen die NIET waar zijn:
1. 46,3 km.
4. de trein stopte juist heel vaak en was daardoor traag.
5. tussen 1886 en 1890.

- 11** 15. Ondersteboven van iemand zijn.

- 12** 17. De katrol rechtsbovenin herinnert aan het pakhuis.
18.

- 13** 19. D. Er is geen Lentedijk in Waalwijk. Er is wel een Zomerdijk, deze ligt veel dichterbij de rivier de Maas.

- 14** 20. Bijvoorbeeld:
* *Je groen en blauw ergeren.* (= Je heel erg irriteren.)
* *Een blauwe maandag.* (= Erg kort.)
* *Een blauwtje lopen.* (= Afgewezen worden in de liefde.)
* *Iemand bont en blauw slaan.* (= Iemand zo slaan dat hij blauwe plekken krijgt.)
* *Iets blauw blauw laten.* (= Iets maar laten voor wat het is.)

Of natuurlijk je eigen bedachte spreekwoord!

- 15** 21. Liedje
22. Stout betekent in dit spreekwoord dapper. De betekenis is dus zoiets als: "wees dapper en ga zitten."

Het bankje vind je aan het begin van de Hooisteeg, vlakbij de Winterdijk.

COLOFON

Organisatie

De Spreekwoordenroute Waalwijk is in 2022 ontwikkeld door Studio Spreekwoord in opdracht van Gemeente Waalwijk en in samenwerking met RBT De Langstraat, GO Waalwijk en Waalwijk Taalrijk.

- * studiospreekwoord.nl
- * waalwijk.nl
- * bezoekdelangstraat.nl
- * gowaalwijk.nl
- * waalwijktaalrijk.nl

Met dank aan

De spreekwoordenroute in Waalwijk kon niet tot stand komen zonder medewerking van:

- * Schoenenkwartier,
- * Cultuur- & Sportstimulering Nederland,
- * Buro Co Cultuur Ontmoetingen,
- * Sandra Mesman - Betekenisvolle Communicatie,
- * Fotografie: Pulles & Pulles Reclame en Beeld.

Heb je de spreekwoordenroute gelopen en wil je vaker op pad? Ik heb nog meer leuke tips voor je!

VAKER LEUKE DINGEN DOEN IN DE REGIO?

SJORS SPORTIEF/CREATIEF IN WAALWIJK

Sjors nodigt kinderen tot en met 12 jaar graag uit om kennis te maken met allerlei sporten en creatieve activiteiten. Woon je in Waalwijk, Waspik of Sprang-Capelle? Kijk dan op sjors.gowaalwijk.nl en schrijf je in voor leuke activiteiten.

SPORTEN EN ANDERE ACTIVITEITEN 12+

Ben je ouder dan 12 jaar? Kijk eens op gowaalwijk.nl voor veel tips over sportieve en culturele activiteiten en evenementen in de gemeente Waalwijk. Er is voor iedereen wel wat te vinden!

MET HET GEZIN OP STAP IN DE REGIO?

Op bezoekdelangstraat.nl vind je volop tips voor uitjes in en om Waalwijk, plus veel meer leuke wandel- en fietsroutes in de Langstraat. Zo kun je nóg meer moois ontdekken!